KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) 2023/736,

31. märts 2023,

millega määratakse kindlaks tehnilised üksikasjad turukorrektsioonimehhanismi kohaldamiseks liidu muude virtuaalsete kauplemispunktidega kui TTF seotud tuletisinstrumentide suhtes

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse nõukogu 22. detsembri 2022. aasta määrust (EL) 2022/2578, millega luuakse turukorrektsioonimehhanism liidu kodanike ja majanduse kaitsmiseks ülemäära kõrgete hindade eest, [1] eriti selle artikli 9 lõiget 1,

ning arvestades järgmist:

(1) Määrusega (EL) 2022/2578, millega luuakse turukorrektsioonimehhanism liidu kodanike ja majanduse kaitsmiseks ülemäära kõrgete hindade eest (edaspidi „turukorrektsioonimehhanismi määrus“), kehtestati ajutine turukorrektsioonimehhanism kauplemiskorralduste jaoks, mida antakse gaasibörsi Title Transfer Facility (TTF) ja muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud ühekuulise kuni aastase tähtajaga tuletisinstrumentide kohta. See tähendab, et turukorrektsioonimehhanismi kohaldatakse kõigi kauba tuletisinstrumentide suhtes, millega kaubeldakse reguleeritud turul ja mille alusvara on gaasitehing mõnes liidu virtuaalses kauplemispunktis.

(2) Turukorrektsioonimehhanismi määruse artikli 1 kohaselt kohaldatakse turukorrektsioonimehhanismi korralduste suhtes, mis antakse TTFi ja liidus asuvate muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentidega kauplemiseks.

(3) Turukorrektsioonimehhanismi määruses sätestati tehnilised üksikasjad turukorrektsioonimehhanismi kohaldamiseks üksnes TTFi tuletisinstrumentidega kauplemiseks antavate korralduste suhtes ning muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide jaoks neid ei kehtestatud. Selle põhjus oli kiireloomuline vajadus kohaldada turukorrektsioonimehhanismi TTFi tuletisinstrumentide suhtes, mida peetakse üldiselt Euroopa gaasiturgudel standardseks hinnakujunduse lähtealuseks, ning asjaolu, et turukorrektsioonimehhanismi kohaldamist muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide kohta antavate korralduste suhtes oli veel vaja ette valmistada. Seepärast anti turukorrektsioonimehhanismi määrusega komisjonile õigus võtta vastu rakendusakt, et määrata kindlaks tehnilised üksikasjad turukorrektsioonimehhanismi kohaldamiseks selliste muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes, nimelt seoses turukorrektsioonisündmuse toimumisega ja kõnealuste tuletisinstrumentide suhtes dünaamilise pakkumispiiri kohaldamisega. Turukorrektsioonimehhanismi määrusega anti ka komisjonile õigus jätta erandkorras teatavad muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumendid kohaldamisalast välja.

(4) Tehniliste üksikasjade kindlaksmääramisel turukorrektsioonimehhanismi kohaldamiseks selliste muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes ning turukorrektsioonimehhanismi kohaldamisalast muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud teatavate tuletisinstrumentide võimalikul väljajätmisel tuleks kasutada turukorrektsioonimehhanismi määruse artikli 9 lõikes 2 sätestatud kriteeriume, milleks on muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide likviidsus ja nende hinda puudutava teabe kättesaadavus ning mõju, mida turukorrektsioonimehhanismi kohaldamisala laiendamine muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentidele avaldaks liidusisestele gaasivoogudele ja varustuskindlusele ning finantsturgude stabiilsusele. Tehniliste üksikasjade kindlaksmääramisel ja teatavate tuletisinstrumentide võimalikul väljajätmisel tuleks arvesse võtta ka mõju hindamise aruandeid, mille ACER ja ESMA esitasid turukorrektsioonimehhanismi määruse artikli 8 lõike 2 kohaselt 1. märtsiks 2023.

(5) TTFi tuletisinstrumentide suhtes käivitatakse turukorrektsioonimehhanism turukorrektsioonisündmuse toimumise korral, st kui ICE Endex B.V. avaldatud TTFi lähima aegumiskuupäevaga tuletisinstrumendi arveldushind ületab kolmel tööpäeval 180 eurot MWh kohta ja on võrdlushinnast 35 eurot kõrgem. Liidu muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes tuleks turukorrektsioonimehhanism käivitada samal hetkel, kui toimub sama turukorrektsioonisündmus. Sellel on kaks peamist põhjust. Esiteks on paljud muude virtuaalsete kauplemispunktidega kui TTF seotud tuletisinstrumendid TTFi tuletisinstrumendiga võrreldes vähem likviidsed. Kui turukorrektsioonimehhanism käivitataks mittelikviidsete futuuride põhjal, võib seda ohustada manipuleerimine ning see võidakse käivitada ka siis, kui selleks vajadust ei ole, või hilinenult. Teiseks, kui turukorrektsioonimehhanism käivitataks ainult teatavate virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes, võidakse kauplemises üle minna muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentidele, mis võib

[1] ELT L 335, 29.12.2022, lk 45.

põhjustada moonutusi liidu energia- või finantsturgudel, näiteks turuosaliste arbitraaži tõttu korrigeeritud ja korrigeerimata tuletisinstrumentide vahel, ja tekitada tarbijatele kahju. See hinnang leiab kinnitust ACERi hindamisaruandes, milles on märgitud, et ka liidu muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes tuleks turukorrektsioonimehhanism käivitada TTFi lähima aegumiskuupäevaga tuletisinstrumendi arveldushinna põhjal, nagu on ette nähtud turukorrektsioonimehhanismi määruse artikli 4 lõikega 1.

(6) Turukorrektsioonisündmuse toimumise korral kohaldatakse turukorrektsioonimehhanismi määruse kohaselt dünaamilist pakkumispiiri, mis tähendab, et turukorraldajad ei tohiks vastu võtta ja TTFi tuletisinstrumentide turu osalised ei tohiks esitada korraldusi nende TTFi tuletisinstrumentide kohta, mis aeguvad ajavahemikul TTFi lähima aegumiskuupäevaga tuletisinstrumendi aegumiskuupäevast kuni TTFi lähima aastase aegumiskuupäevaga tuletisinstrumendi aegumiskuupäevani, kui hind on ACERi poolt eelmisel päeval avaldatud võrdlushinnast MWh tunni kohta 35 euro võrra kõrgem. See dünaamiline pakkumispiir on asjakohane ka muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide korralduste puhul ning seda ei ole vaja muuta. Nagu ka TTFi tuletisinstrumentide puhul, kajastab varustuskindluse tagamisega seotud lisatasu 35 eurot MWh kohta mitme muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumendi puhul võrdlushinna ja ühekuulise tähtajaga futuuride hinna keskmist erinevust 2022. aasta suvel ning see tuleneb kuludest, mis on seotud taristu võimaliku ülekoormusega, mis tekib gaasi viimisel LNG-terminalist muudesse liidu piirkondadesse Mandri-Euroopas. Sama ohutuspiiri kohaldamine kõigi virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes peaks vähendama ka riski, et virtuaalsete kauplemispunktide vahel toimuvad kauplemises põhjendamatud nihked ning et liidu eri piirkondade vahel moonutatakse võrdseid tingimusi LNG-tarnete ligimeelitamisel, mis võib viia liidus turgude killustumiseni. ACER nõustub oma hindamisaruandes, et TTFi tuletisinstrumentidega kauplemiseks antavate korralduste suhtes kohaldatavat dünaamilist pakkumispiiri sobib kohaldada ka nende korralduste suhtes, mis esitatakse muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentidega kauplemiseks.

(7) Komisjon on seisukohal, et turukorrektsioonimehhanismi tuleks kohaldada kõigi tuletisinstrumentide puhul, mis on seotud muude virtuaalsete kauplemispunktidega, ning selle suhtes ei tohiks teha erandeid. ACER ja ESMA kinnitasid oma mõju hindamise aruannetes komisjoni seisukohta, et muude virtuaalsete kauplemispunktide lisamine turukorrektsioonimehhanismi kohaldamisalasse ei too kaasa märkimisväärset negatiivset mõju finants- ja gaasiturgudele. Nii ACER kui ka ESMA märkisid, et turukorrektsioonimehhanismi kohaldamisala laiendamine muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentidele võib anda mõningast lisakasu, et enamik neist tuletisinstrumentidest ei ole piisavalt likviidsed ning et mõnele kliiringu kesksele vastaspoolele võib tema kohustuste täitmata jätmise haldamise protsessi muutmise tõttu tekkida lisakulusid. Turukorrektsioonimehhanismi määruse rakendamist silmas pidades nõustusid aga nii ACER kui ka ESMA komisjoni järeldusega, et turukorrektsioonimehhanismi kohaldamine kõigi tuletisinstrumentide suhtes, mis on seotud muude virtuaalsete kauplemispunktidega, ei avalda finants- ja gaasiturgudele märkimisväärset negatiivset mõju. Kooskõlas turukorrektsioonimehhanismi määruse artikli 9 lõikega 2 analüüsis komisjon hindamise käigus eelkõige järgmisi kriteeriume.

(8) Esiteks on käesoleva rakendusaktiga hõlmatud, muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide puhul teave hindade kohta kergesti kättesaadav, sest nende tuletisinstrumentidega kaubeldakse reguleeritud turgudel, mis annavad hindade kohta korrapäraselt teavet.

(9) Teiseks ei tekita osa muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide vähene likviidsus suuri rakendamisprobleeme, kuna komisjon on muude virtuaalsete kauplemispunktide puhul valinud teadlikult turukorrektsioonimehhanismi käivitamise aluseks TTFi ühekuulise tähtajaga futuurid, mis on väga likviidsed.

(10) Kolmandaks ei ole tõenäoline, et kohaldamisala laiendamine muude kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentidele avaldab varustuskindlusele märkimisväärset negatiivset mõju. Seda seepärast, et peamine vahend, millega ennetatakse varustuskindluse probleeme, s.o pakkumispiiris sisalduv nn lisatasu (LNG turuhindadele lisatav täiendav osa või teisiti öeldes ohutuspiir, nagu on osutatud turukorrektsioonimehhanismi määruse põhjenduses 19), on kohaldatav *kõigi* tuletisinstrumentide suhtes ja tagab, et turukorrektsioonimehhanism ei kahjusta liidu suutlikkust hankida LNG-d. Kohaldamisala laiendamine ei avalda ELi-sisestele gaasivoogudele tõenäoliselt märkimisväärset negatiivset mõju ka sellepärast, et turukorrektsioonimehhanismi kohaldatakse ajutiselt ja liidusisesed gaasivood on keeruka positsioonikogumi tulemus, mis ei sõltu ainult tuletislepingutest, vaid ka paljudest muudest teguritest, mida turukorrektsioonimehhanism ei mõjuta, nagu pikaajalised tarnekohustused, lühiajalised ja hetketehingud ning börsivälised tehingud.

(11) Turukorrektsioonimehhanismi kohaldamisala laiendamine ei avalda finantsturgude stabiilsusele eeldatavasti märkimisväärset mõju ka veel sellepärast, et rohkem kui 90 % liidu reguleeritud turgudel kaubeldavatest maagaasi tuletisinstrumentidest on TTFi tuletisinstrumendid. Seoses lisakuludega, mis võivad tekkida mõnele kliiringu kesksele vastaspoolele tema kohustuste täitmata jätmise haldamise protsessi muutmisel, märkis ESMA, et ükski kliiringu keskne vastaspool ei olnud ESMA mõju hindamise aruande avaldamise ajaks esitanud teavet selle kohta, et turukorrektsioonimehhanismi määruse tõttu oleks vaja teha suuri muudatusi.

(12) Eespool toodut arvesse võttes järeldab komisjon, et ühtegi muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumenti ei tuleks turukorrektsioonimehhanismi kohaldamisalast erandkorras välja jätta.

(13) Selleks et säilitada tuletisinstrumentide turgude usaldusväärne toimimine ja võimaldada turuosalistel oma riskipositsioone asjakohaselt hallata, on äärmiselt oluline, et käesolev määrus ei mõjutaks lepinguid, mis on sõlmitud enne käesoleva määruse kohaldamise algust. Samal põhjusel peaks turuosalistel olema võimalik tasaarvestada muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide positsioone, mis on võetud enne käesoleva määruse kohaldamise algust. Seepärast ei tohiks dünaamilist pakkumispiiri kohaldada lepingute suhtes, mis on sõlmitud enne käesoleva määruse jõustumist, ega selliste tehingute suhtes, mis võimaldavad turuosalistel tasaarvestada või vähendada positsioone, mis tulenevad enne käesoleva määruse jõustumist sõlmitud, muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide lepingutest. Kliiringu kesksetel vastaspooltel on TTFi tuletisinstrumentide turgude nõuetekohase toimimise tagamisel keskne roll vastaspoole riski maandamise kaudu. Sama oluline on tagada, et turukorrektsioonimehhanismi laiendamine muudele virtuaalsetele kauplemispunktidele ei seaks asjaomaseid instrumente kliirivaid keskseid vastaspooli ohtu juhul, kui mõni kliiriv liige jätab kohustused täitmata. Seepärast peaks kõnealustel kliiringu kesksetel vastaspooltel olema võimalik rakendada kohustuste täitmata jätmise haldamise protsesse, ilma et nende suhtes kohaldataks pakkumispiiri. Sel eesmärgil ei tohiks dünaamilist pakkumispiiri kohaldada tehingute suhtes, mis tehakse kliiringu keskse vastaspoole korraldatud kohustuste täitmata jätmise haldamise protsessi raames.

(14) Ei ole mõeldavaid argumente, miks ei peaks muid turukorrektsioonimehhanismi elemente muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes kohaldama. See hõlmab reegleid, mille alusel turukorrektsioonimehhanism peatatakse. Tuleb märkida, et vastavalt artikli 4 lõikele 8 tuleks olukorras, kus on konkreetseid märke turukorrektsioonisündmuse peatse toimumise kohta, peatada turukorrektsioonimehhanismi käivitamine juhul, kui see põhjustaks soovimatuid turuhäireid. Samuti tuleks artikli 6 kohaselt peatada turukorrektsioonimehhanism juhul, kui dünaamiline ohutuspiir tooks kaasa tõsised turuhäired, mis mõjutavad varustuskindlust, nõudluse kohustusliku vähendamise eesmärkide saavutamist, energiatuletisinstrumentide turgude stabiilsust ja nõuetekohast toimimist, liidusiseseid gaasivooge, märkimisväärselt erinevusi gaasituruhindade vahel liidus või võrreldes muude maailma piirkondadega või olemasolevate gaasitarnelepingute kehtivust. Soovimatute turuhäirete hindamisel tuleks arvesse võtta mõju, mis avaldub kogu Euroopa turule ja eraldi igale virtuaalsele kauplemispunktile, mille suhtes turukorrektsioonimehhanismi kohaldatakse; selliste soovimatute turuhäirete korral kohaldataks kooskõlas turukorrektsioonimehhanismi määruse artikliga 6 peatamisotsust.

(15) Maagaasituru ebastabiilse ja ettearvamatu olukorra tõttu on oluline tagada, et turukorrektsioonimehhanismi saaks kohaldada muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes niipea kui võimalik, juhul kui selle käivitamist õigustavad tingimused on täidetud. Seepärast tuleks tehnilised üksikasjad turukorrektsioonimehhanismi kohaldamiseks muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes määrata kindlaks 31. märtsiks 2023. Selleks et anda liidus muid virtuaalseid kauplemispunkte kui TTF haldavatele äriühingutele aega vajalike kohanduste tegemiseks, tuleks käesolevat rakendusakti kohaldada siiski alles alates 1. maist 2023.

(16) Käesoleva määrusega ettenähtud meetmed on kooskõlas turukorrektsioonimehhanismi komitee arvamusega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Kohaldamisala

Käesolevas määruses määratakse kooskõlas määruse (EL) 2022/2578 (millega luuakse turukorrektsioonimehhanism liidu kodanike ja majanduse kaitsmiseks ülemäära kõrgete hindade eest) artikli 9 lõikega 1 kindlaks tehnilised üksikasjad turukorrektsioonimehhanismi kohaldamiseks tuletisinstrumentide suhtes, mis on seotud liidu muude virtuaalsete kauplemispunktidega kui gaasibörsi Title Transfer Facility (TTF) virtuaalne kauplemispunkt, et kaitsta liidu kodanikke ja majandust ülemäära kõrgete hindade eest.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kohaldatakse määruse (EL) 2022/2578 artiklis 2 sätestatud mõisteid.

Kasutatakse ka järgmisi mõisteid:

1) „muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud lähima aegumiskuupäevaga tuletisinstrument“ – muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrument, mis asjaomasel reguleeritud turul kaubeldavate ühekuulise tähtajaga tuletisinstrumentide seas on lähima aegumiskuupäevaga;

2) „muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud lähima aastase aegumiskuupäevaga tuletisinstrument“ – muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrument, mis asjaomasel reguleeritud turul kaubeldavate 12-kuulise tähtajaga tuletisinstrumentide seas on lähima aegumiskuupäevaga.

Artikkel 3

Turukorrektsioonimehhanismi kohaldamine muude virtuaalsete kauplemispunktide suhtes

Käesolevat määrust kohaldatakse korralduste suhtes, mis on antud liidus asuvate muude virtuaalsete kauplemispunktidega kui TTF seotud tuletisinstrumentidega kauplemiseks.

Artikkel 4

Turukorrektsioonisündmus liidu muude virtuaalsete kauplemispunktide puhul

1. Muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide turukorrektsioonisündmus toimub siis, kui on täidetud määruse (EL) 2022/2578 artikli 4 lõikes 1 kindlaks määratud tingimused.

2. Turukorrektsioonimehhanismi määruse artikli 4 lõigete 5 ja 7 kohast dünaamilist pakkumispiiri kohaldatakse muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide suhtes, mis aeguvad ajavahemikul lähima aegumiskuupäevaga tuletisinstrumentide aegumiskuupäevast kuni lähima aastase aegumiskuupäevaga tuletisinstrumentide aegumiskuupäevani.

3. Muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide turu korraldajad ja selliste tuletisinstrumentide turu osalised jälgivad ACERi veebisaiti iga päev.

Artikkel 5

Turukorrektsioonimehhanismi peatamine ja seiskamine muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide puhul

Muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide puhul peatatakse ja seisatakse turukorrektsioonimehhanism kooskõlas turukorrektsioonimehhanismi määruse artiklitega 5 ja 6.

Artikkel 6

Omandatud õiguste säilitamine

Käesolevat määrust ei kohaldata järgmise suhtes:

a) muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide lepingud, mis on sõlmitud enne käesoleva määruse jõustumise kuupäeva;

b) muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide ost ja müük, millega tasaarvestatakse või vähendatakse muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide lepinguid, mis on sõlmitud enne käesoleva määruse jõustumise kuupäeva;

c) muude virtuaalsete kauplemispunktidega seotud tuletisinstrumentide lepingute ost ja müük kliiringu keskse vastaspoole kohustuste täitmata jätmise haldamise menetluse osana, sealhulgas reguleeritud turul kliirimiseks registreeritud börsivälised tehingud.

Artikkel 7

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub seitsmendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. maist 2023.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 31. märts 2023

Komisjoni nimel
president
Ursula VON DER LEYEN